

- a. Ran explains that any mitzvah you get הנאה from you don't need כונה.
- b. Part of mitzvah of learning is the enjoyment.
- 3. Rambam was bothered how שלא לשמה can count as a mitzvah if מצוות צריכות כונה.
 - a. don't say it doesn't count but is worthwhile because it will lead you to do mitzvos properly in the future as is clear from הוריות דף י. *great brain דבר which won't make sense if only דבר*
 - b. For Torah it is no problem because since you get הנאה it is like כונה. *1
 - c. The gemara says מצוות because it assumes מצוות צריכות כונה, but the Rambam can only say torah because he assumes מצוות צריכות כונה.

IV. Some final notes about the book.

- A. There are brief summaries of the discussions - לעולם ילמד אדם דרך קצרה.
- B. There is one idea in ש that he isn't certain about.
- C. People don't always understand at first, so read it multiple times and carefully and then you will see that I am correct.

V. Shout out to Dad.

- A. משנה ברכות פ"א מ"א - What does shema have to do with אוכלים תרומה?
 - 1. When one was tamei that day, even after removing the tumah, the רושם remains until evening. Same by קדושה, when we are עול מלכות שמים it gives us kedusha which stays even after we stop thinking about it but goes away at night.

VI. Postscript.

- A. Thank you to son.
- B. Don't buy books of "previous" torah giants without haskamos because they are forgeries!

אם את מביא, כביכול, כביכול, כביכול - א
כונה without
אם limited to משה ד' אר"ה

1 - תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יז עמוד א - ב

תנו רבנן: מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה. אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אלעאי, שהיה מבטל תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה; במה דברים אמורים - כשאין עמו כל צרכו, אבל יש עמו כל צרכו - אין מבטלין. וכמה כל צרכו? אמר רב שמואל בר איני משמיה דרב: תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי, ואמרי לה: תליסר אלפי גברי ומינייהו שיתא אלפי שיפורי. עולא אמר: כגון דחייצי גברי מאבולא ועד סיכרא. רב ששת, ואיתימא רבי יוחנן אמר: נטילתה כנתינתה, מה נתינתה בששים רבוא, אף נטילתה בששים רבוא. וה"מ למאן דקרי ותני, אבל למאן דמתני - לית ליה שיעורא.

2 - תלמוד בבלי מסכת יומא דף פז עמוד א

כל המזכה את הרבים - אין חטא בא על ידו, וכל המחטיא את הרבים - כמעט אין מספיקין בידו לעשות תשובה. כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, מאי טעמא - כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן, שנאמר +תהלים טז+ כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה - שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם, שנאמר +משלי כח+ אדם עשק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו.

3 - תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פג עמוד ב

יצא אדם לפעלו - יצאו צדיקים לקבל שכרן, ולעבדתו עדי ערב - במי שהשלים עבודתו עדי ערב.

4 - רש"י מסכת בבא מציעא דף פג עמוד ב

עדי ערב - עד יום מותו.

5 - תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ג עמוד ב

ואף הוא פתח ודרש: +קהלת י"ב+ דברי חכמים כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד. למה נמשלו דברי תורה לדרבן? לומר לך: מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכוונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים. אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין - תלמוד לומר משמרות. אי מה מסמר זה חסר ולא יתר אף דברי תורה חסירין ולא יתירין - תלמוד לומר נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה - אף דברי תורה פרין ורבין.

6 - תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לו עמוד א - ב

הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כו'. תנו רבנן: ברוך בכלל ברוך בפרט, ארור בכלל ארור בפרט, ללמוד וללמד לשמור ולעשות - הרי ארבע, ארבע וארבע הרי שמונה, שמונה ושמונה הרי שש עשרה, וכן בסיני, וכן בערבות מואב, שנא': +דברים כח+ אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו', וכתבי: +דברים כט+ ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו', נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה

א6 - תוספות מסכת יבמות דף ה עמוד א

ואכתי איצטריך סד"א שאני כהנים כו' - הוה מצי למימר דאיצטריך זקנו למידחי עשה ולא תעשה דמראשו לא שמעינן אלא לאו גרידא ומהכא לא מצי למילף בעלמא דליתי עשה ולידחי לא תעשה ועשה דשאני הכא דהוי לאו ועשה שאין שוה בכל כדאמרין בפרק שני נזירים (נזיר דף נח: וז"ל) ואל"ת ונלמוד מהכא דלידחי לאו ועשה שאין שוה בכל וא"כ מאי פריך בפרק אלו מצואות (ב"מ ל. ושם) גבי והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כהן והיא בבית הקברות פשיטא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה והא לאו ועשה שאין שוה בכל ואר"י דהתם עיקר פירכא סמך אמי דחינן איסורא מקמי ממונא ועוד קשיא דקאמר התם בסוף פירקין (דף לב.) יכול אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר אבדה יכול ישמעו על ת"ל כו' ופריך תיפוק ליה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ומאי פריך והא לאו ועשה דטומאה אינו שוה אלא בכהנים ואר"י דלא פריך אלא אאל תחזיר אבדה דלמה לי קרא להכי דלאו ועשה שוה בכל הוא ועוד קשה דלקמן בפ"ב (דף כ.) גבי אלמנה לכ"ג דחולצת ולא מתייבמת פריך בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין ליתי עשה ולידחי ל"ת מן הנשואין נמי אמאי ניחא ליה והא לאו ועשה שאין שוה בכל הוא וכן שם גבי פלוגתא דר' אחא ור' אלעזר (לקמן כא.) בביאת כ"ג באלמנה קאמר מן הנשואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ואר"י דלא דמי דלאו ועשה דגילוח הוה טפי אין שוה בכל שאין שוה בכל

נשים אבל גבי אלמנה לכ"ג האשה עושה איסורא כמו כהן הבא עליה דקרי ביה לא יקחו לא תקחו ולא מדחי ליה עשה דיבוס אע"ג דאינו שוה אלא בכהנים ו"מ דמזקנו לא ילפינן בעלמא אפילו אין שוה בכל משום דעשה דמצורע עדף משאר עשה דגדול השלום דע"י שיטהר מותר בתשמיש כדאמרין בשילוח הקן (חולין ד' קמא). דאי לאו שלח תשלח ה"א דמצורע דחי עשה דשילוח משום דעדף דגדול השלום ובשמעתין ה"ל למימר דלא ילפינן מעשה דמצורע משום דגדול השלום אלא דבלאו הכי דחי שפיר ועוד דהכא דחי דאפילו עשה כי האי לא נגמר מהכא דלידחי ומיהו לא יתיישב טעם זה אלא למאן דאסר במ"ק (דף ז:) מצורע בימי חלוטו בתשמיש המטה אבל למאן דשרי לא.

7 - תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיח עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר + שמות טז+ ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט וכתוב בתריה ויבא עמלק. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים, שנאמר + ישעיהו נו+ כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'.

7א - ש"ך יורה דעה סימן קנז ס"ק ג

ולא יעבור ל"ת - אבל מצות עשה אפילו מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש כמ"ש הרב בא"ח ס"ס תרנ"ו וע"ש, ואם יש סכנת אבר צ"ע אי דמי לממון או לנפש עיין בריב"ש סי' שכ"ו /שפ"ז/ ובא"ח סימן שכ"ח ס"ז ונראה לקולא:

7ב - תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב

נענה רבי אלעזר ואמר: ומה מילה, שהיא אחד ממאמתיים וארבעים ושמונה איברים שבאדם - דוחה את השבת, קל וחומר לכל גופו - שדוחה את השבת

8 - רש"י מסכת סנהדרין דף נח עמוד א

ודבק ולא בזכר - דליכא דיבוק, דמתוך שאין הנשכב נהנה אינו נדבק עמו.

9 - רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ה

תחלת דינו של אדם אינו נידון אלא על התלמוד ואחר כך על שאר מעשיו, לפיכך אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה בין לשמה בין שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

10 - רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ה

כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר או כדי שלא תגיע עליו פורענות הרי זה עוסק שלא לשמה, וכל העוסק בה לא ליראה ולא לקבל שכר אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שצוה בה הרי זה עוסק בה לשמה, ואמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, לפיכך כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רז זה מעט מעט ומרגילין אותן לענן זה בנחת עד שישגיגוהו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה.

11 - תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נ עמוד ב

רבא רמי: כתיב +תהלים נז+ כי גדל עד שמים חסדך וכתוב +תהלים קח+ כי גדל מעל שמים חסדך, הא כיצד? כאן - בעושיין לשמה, וכאן - בעושיין שלא לשמה. וכדרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה - בא לשמה.

12 - רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ב הלכה ד

המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא, נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו, עד שיתכוון שומע ומשמיע.

13 - תלמוד בבלי מסכת הוריות דף י עמוד ב

אמר רב נחמן בר יצחק: גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, שנאמר: + שופטים ה+ תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך, מאן נינהו נשים באהל? שרה, רבקה, רחל ולאה. איני? והאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! אימא: כמצוה שלא לשמה. אמר רבי יוחנן: שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה, שנאמר: + שופטים ה+ בין רגליה כרע נפל שכב וגו'. והא קא מיתהניא מעבירה! אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים. אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה; שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע, זכה ויצתה ממנו רות, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב.

14 - משנה ברכות פ"א מ"א

א מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתן. עד סוף האשמורה הראשונה. דברי רבי אליעזר.

הקדמה

ויען אברהם ויאמר הפעם אודה ה' אשר מיושבי ביהמ"ד שם חלקי. ומעודי ממבקשי חכמת התורה הייתי. ועוד כד הוינא טליא למדני אדאמ"ו זצ"ל דרכי פלפול. וכד הוינא כבר עשר חדושים חדשתי. אח"כ נכנסתי לפני ולפנים לבית חמי אדמו"ר זצ"ל מקאצק מקור החכמה והתבונה. ממנו דרכי העיון למדתי. וממנו נתודעתי מה יקרא חדושי תורה באמת. כי לא כל הפלפולים החדשים המה, ולא יאומן כי יסופר השגחה הגדולה אשר השגיח עלי בעינא פקיא גם בענין סדר הלימוד וחדושים. ומעודי היה דרכי לכתוב חדושי אשר חנני ה'. אך להדפיס הדברים להפיצם על פני תבל לא עלה על דעתי ואין לך יפה מן הצניעות. ואם יהיה מן השמים שיוכאו הדברים לדפוס יהיה לאחר מאה שנים. כה היה מחשבתי. אך בזאת בחרתי ללמוד עם תלמידים מקשיבים. ללמד לבני יהודה קשת ללחום מלחמתה של תורה. כי בזה"ז שתורה שבע"פ כתובה. המצוה ללמד. הוא ללמד דרכי הלימוד. אך כעת לעת זקנתי בעונותי גבר עלי חולי השיעול ר"ל. ולא יכלתי ללמוד עם תלמידים. ונצטערתי מאד על זה. כי מצוה עלינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. וללמד גדול יותר מן ללמוד כהא דכתובות [ו] למאן דמתני לית ליה שיעורא. וכמו שהמחטיא את הרבים גדול עונו מנשוא. כמו כן להיפך במדה טובה מרובה המזכה את הרבים בתורה אין סוף למתן שכרו. ובכך נפשי עגומה עלי על מניעתי מעבודה הגדולה הזאת לעת זקנתי. ובר"פ השוכר את הפועלים [פ] בפסוק יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. יצאו צדיקים לקבל שכרן ולעבודתו עדי ערב במי שהשלים עבודתו עדי ערב פירש"י עד יום מותו. אמרתי לתקן מעט להדפיס חדושים. ותלמידים ההוגים בו ילמדו מתוכו דרכי לימוד. ובאתי להזכיר פה היות כי שמעתי שבזה"ז עיקר עיון הצעירים בסברות. ולא בפשט ולא בבירור השיטות [כל שיטה ושיטה איך יפרש את הגמרא לפי שיטתו] ושתי אלה גם המה העיקר להלכה. ושמעתי ממור"ח זצ"ל שגם בזמנו התרעם על העולם אשר מעיינים מעט בהלכה מני' ובי'. ואותי הזהיר מאד לישא וליתן גם בפשט כעין ספר מהרש"א וספר מהרש"ך. ובספרי ימצא הרבה פלפולים גם בפשט ובירור השיטות בעזה"י. ואם יאבו התלמידים לקבל ממני גם דרך זה הוא העיון בפשט ובירור השיטות יהיה להם לטובה גדולה. ועוד אם יהיה ברצון השי"ת שיתכרכו הדברים בלב המעיינים יכולין לחדש מתוך דברי חדושים אחרים להבין דבר מתוך דבר כמאמר הש"ס חגיגה [ו] מה נטיעה זו פרה ורבה אף דברי תורה פרין ורביין. בזאת אקיים מעט המצוה ללמד:

ובחרתי להדפיס תחלה בהלכות שבת. יען שבש"ס סוטה [ו] שכל מצוה ומצוה נכרתו עליה ארבעה בריתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ומבואר שללמוד וללמד הוא מחלקי המצוה (*). ומובן

הגה"ה

(* **ובזה** פרשתי דברי התוס' יבמות ה'. ד"ה ואכתי. שהקשו בהא דאין עשה דיבום דוחה לאו ועשה דאלמנה מן הנשואין לכה"ג דהא העשה ול"ת אינם שוים בכל ולדחי כמו גלוח זקן ככהן מצורע. ותרצו דוקא זקנו חשוב אינו שוה בכל הואיל ואינו בנשים אבל אלמנה מן הנשואין לכה"ג שהאשה מזהרת כמו האיש לא מרחי ליה עשה דיבום אף ראינו שוה אלא לכהנים. ועפ"י פשט" אינו מובן החילוק. אך לפי האמור החילוק מובן דודאי ישראל שלומד במצות שאינם אלא לכהנים ודאי מקיים מצות תלמוד תורה בשלימות שחובה גם על ישראל ללמוד וללמד את הכהנים לעשות את המצוה. וא"כ נהי דישאל אינם במצות שככהנים לעשות מ"מ החיוב ללמוד וללמד ולשמור ישנו גם בישראל. נמצא שרוב חלקי המצוה שוים בכל. וע"כ אף שהעשיי אינה שוה בכל. מ"מ כיון שהמצוה בכללה חשובה שוה בכל כנ"ל הגה המצוה חמורה ולא מרחי ליה עשה דיבום. וכה"ג כתבו תוס' קידושין [לר]. בהא דאשה אסורה להדליק בשמן שריפה ביו"ט אף דגביהו ליכא עשה דיו"ט דמ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות מ"מ כיון שהמצוה בעצמה יש בה עשה חמורה ולא רחו ל"י ה"ג בנ"ד וכ"ש הוא וק"ל. ודוקא גלוח זקן דליתא בנשים חשוב אינה שוה בכל דנשים אינן בת"ת בשום מצוה ואינן רק בעשיי. ובגלוח זקן שאינן בעשיי אינן כלל בהמצוה והיו אינה שוה בכל. ע"כ:

שכשם ששמירת שבת שקול ככל המצות. כן ללמוד וללמד בהלכות שבת שקול כללמוד וללמד בכל המצות: **ועוד** כי שבת כמרה נצטוו. ובזוהר חדש דפוס אמשטרדם כ"ו. בענין שבת כמרה נצטוו שהיו נחוצים למצות שבת לתיקון מכירת יוסף כי צדיק ושבת וברית חד. ובזה

ובן כי שבת נחוץ לתיקון הברית וממילא גורם שמירת הברית:

ובזה יוכן מאמר חכמינו ז"ל ושבת קי"ח ששבת מביא גאולה עפ"י דברי האר"י ז"ל בפסוק כי גר יהיה זרעך שכל הגליות באים מחמת פגם הברית. ממילא שבת שמתקן זה הפגם מביא גאולה (*):

הגה"ה

* ואזכיר מעניינא מה שתרצהי דברי הש"ך יו"ד [סי' קנ"ז סק"ג] שנסתפק באנס שאמר לו לעבור עבירה פלונית ואם לאו אחתוך אבר אחד וסיים ונראה להקל. ותמוה דמפורש באו"ח סי' שכ"ח [סעי' י"ז] דעל סכנת אבר אין מחללין רק שבות. ונראה ליישב דהנה ראב"ע יומא פה: למד שפקוח נפש דוחה שבת ממילה שהיא אחד מרמ"ח איברים שבאדם דוחה את השבת קו"ח לכל גופו שדוחה שבת [פירש"י שהוא תיקון אבר אחד] וא"כ לכאורה אבר אחד נהי דקו"ח ליכא במה מצינו נלמוד שידחה שבת. אך באמת אין כל האברים שוים. ובזהר ח"ב צ"ב. זכור את יום השבת לקדשו דא איהו רזא דברית קדישא ובגין דבהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא ואיהו כלל כלא כגוונא דא שבת איהו כללא דאורייתא וכל רזין דאורייתא ב"י תלין וקיומא דשבת כקיומא דכל אורייתא מאן דנטיר שבת כאילו נטיר אורייתא כלא עכ"ל זוה"ק. הנה מפורש דאבר הברית כולל כל הגוף וזה דוחה שבת. אבל אבר פרטי לא למדנו. וכן רמז ראב"ע גופ"י במה שאמר ומה מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה אברים ולמה ל"י להאריך כל כך והיה לו לומר בקיצור. ונלעולם ילמוד אדם לתלמידו דרך קצרה]. ומה מילה שהוא אבר אחד:

אך הפירוש כך ומה מילה שהוא אחד מרמ"ח אברים שהוא אחד כלול מרמ"ח אברים דוחה שבת קו"ח כל גופו שהוא רמ"ח אברים בפועל. ובאבר הברית כלול רק כל "מקורין" דשייפי גופא אבל לא שייפי גופא ממש. וע"כ אין סכנת אבר אחד זולת אבר הברית דוחה שבת. וא"כ נכונים דברי הש"ך שאם אנסו לעבור עבירה אחרת שאינה מצות שבת שפיר יש ללמוד ממילה דוחה שבת במה מצינו דכשם שתיקון אבר הברית הכולל כל הגוף דוחה שבת הכולל כל התורה. כמו כן אבר פרטי דוחה מצוה פרטית. וזה נכון וברור לקיים דברי זקני הש"ך ז"ל (א):

ועפ"י זה יוכן נהיצת

הלימוד בהלכות שבת לתיקון פגם זה. כי תיקון הברית תלוי ביותר בלימוד התורה. וביותר בלימוד התורה בעיון. עפ"י מה ששמעתי מאדמו"ר זצ"ל בפ"י דברי הזוה"ק שעל חטא שז"ל אינו מועיל תשובה משום דתשובה הוא מלב כדכתיב ולכבו יבין ושב וגו'. ופגם שבזרע הוא במוח והרי הקלקול למעלה ממקום התיקון. וכן מצאתי בס' זרע קודש. וע"כ עיון הלכה שהוא במוח. וכ"ש מי שמחדש חדושים הרי התיקון ג"כ במוח. ובזוה"ק דבגלותא כתראה אתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קושיא בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכה ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו. הרי דכמו שהיה התיקון במצרים מפגם הוצאת שז"ל כידוע ע"י שיעבוד ועבודה גופנית. כ"כ נעשה התיקון ע"י יגיעה ועיון בלימוד התורה והטעם כנ"ל מפני שהתיקון הוא במוח. ומעתה יוכן שהלימוד ועיון בהלכות שבת שמצות שבת בעצמה היא תיקון על פגם הברית על אחת כמה וכמה שהלימוד הזה הוא תיקון עצום לחטא זה. ואף שלא כל אדם זוכה ללמוד תורה לשמה כבר אמרו חכמינו ז"ל [פסחים 11] לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה [ובלבד שלא ילמוד לקנתר ח"ו שבזה עוד מוסיף כח בחיצונים חלילה והוא ממש חטא שז"ל ר"ל]:

וכן מצאתי בס' זרע קודש. וע"כ עיון הלכה שהוא במוח. וכ"ש מי שמחדש חדושים הרי התיקון ג"כ במוח. ובזוה"ק דבגלותא כתראה אתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קושיא בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכה ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו. הרי דכמו שהיה התיקון במצרים מפגם הוצאת שז"ל כידוע ע"י שיעבוד ועבודה גופנית. כ"כ נעשה התיקון ע"י יגיעה ועיון בלימוד התורה והטעם כנ"ל מפני שהתיקון הוא במוח. ומעתה יוכן שהלימוד ועיון בהלכות שבת שמצות שבת בעצמה היא תיקון על פגם הברית על אחת כמה וכמה שהלימוד הזה הוא תיקון עצום לחטא זה. ואף שלא כל אדם זוכה ללמוד תורה לשמה כבר אמרו חכמינו ז"ל [פסחים 11] לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה [ובלבד שלא ילמוד לקנתר ח"ו שבזה עוד מוסיף כח בחיצונים חלילה והוא ממש חטא שז"ל ר"ל]:

וכמדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תוה"ק ואמרו כי הלומד ומחדש חדושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתענג בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמה ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה. [ועיין פירש"י סנהדרין ג"ח. ד"ה ודבק]. ובזוה"ק דבין יצה"ט ובין יצה"ר אינו מתגדלין אלא מתוך שמחה. יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה. יצה"ר כו'. ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה. הרי שמחה זו עוד מגרע כח המצוה ומכהה אורה ואין יגדל מזה יצה"ט. ובין שיעה"ט מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה. ומודינא דהלומד לא לשם מצות הלימוד רק מחמת שיש לו תענוג בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאוכל מצה שלא לשם מצוה רק לשם תענוג אכילה ובהא אמרו לעולם יעסוק אדם כו'. שלא לשמה שמתוך כו'. אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענוג מצוה:

הגהות וחדושים

בפסוקים על פי דברי מהר"ק שורש קל"ג דזה תשיב מלאכה שאינה נריכה לגופה ללרוב הפוסקים זולת הרמב"ם פטור. ופשיטא דכסכתא אבר לא נחוש ליחידא. [סי' קל"ג א']:

(א) ואף דש"ך סתמא אמר אס אנסו לעבור עבירה פלונית ולא הו"ל שבת מן הכלל. משמע שאף אס אנסו לחלל שבת מיקל בכסכתא אבר. הנה באנסו לחלל שבת יש ליישב

ובזה אמרתי ליישב דברי הרמב"ם בפ"ג מה' ת"ת ובפ"י מהל' תשובה שהעתיק לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה כו' ואלו מצות שייר. ואין לומר כלל שלא היה בגירסתו רק תורה. שגם בפיר"ח על פסחים נ': העתיק בתורה ובמצות. ועוד דממקומו שם בגמרא הוא מוכרע דאמר רבא הני נשי דמחזיא אע"ג דלא עבדן עבידתא במעלי שבתא משום מפנקותא הוא דהא כל יומא נמי לא קא עבדן אפילו הכי שפל ונשכר קרינן להו. ומייתי בסמוך לה הא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה. משמע דמהאי טעמא הוא. וכן הוא בפירש"י להדיא ע"ש. הרי מבואר שגם במצות כן:

והנ"ל בדעתו ז"ל דהנה הרמב"ם ושופר פ"ב היר"ו פסק דמצות צריכות כוונה. ואף על פי כן כפאו ואכל מצה פסק דיצא. ופי' הר"ן ור"ת כד' הר"ף ז"ל דבמצה הרי נהנה באכילתו ואמרינן בעלמא וכריתות י"ט המתעסק בחלבים כו' חייב שכן נהנה. וה"נ במצוה שנהנה בעשייתה יוצא אפילו בלא כוונה וכפירש"י ז"ל. והנה בט"ז יו"ד סוף סימן רכ"א דאף דמצות לאו להנות נתנו ומותר במודר הנאה אינו כן בתורה שמשמחת הלב ומגיע לו הנאה ע"ש. והנה לעיל כתבנו דשמחה והנאה שמתענג בלימוד התורה היא מכלל המצוה *:

ובזה נבאר דברי הרמב"ם הנ"ל דקשה לי' בהא דשלא לשמה דמשמע אפי' אין מתכוין למצוה. כהא דשפל ונשכר בפסחים הנ"ל כפירש"י שם. והא ק"ל מצות צריכות כוונה. ואין לומר דאף דמצות צריכות כוונה. מ"מ מתוך שעושה שלא ככוונה יבא לעשות ככוונה והוא נמי בכלל דבריו מתוך שלא לשמה בא לשמה. ליתא דהנה בהוריות יוד: מייתי רב ראי' להא דלעולם יעסוק אדם כו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה מבלק שבשכר שהקריב מ"ב קרבנות זכה ויצאתה ממנו רות. ופירש מהרש"א שהקרבנות היה לעצמו להנצל מישראל והוא דומיא דלקנות שם. בא לשמה שזרעו דוד ושלמה הקריבו לשמה. והנה מוכח מזה דשלא לשמה נמי מצוה היא בעצם. וע"כ בשביל מצוה זו זוכה לבוא לידי לשמה. דאלת"ה אלא דשלא לשמה לאו מצוה היא כלל. ומ"מ ע"י הרגל המצוה יבוא לעשות לשמה. מה ראי' הוא מבלק שבלק אף שהתכוין להנצל מישראל מ"מ נתכוין להקריב להשי"ת ועשה מצוה. וע"כ בזכות זה זכה מה שזכה. זכן מפורש בשכר שהקריב מ"ב קרבנות אלמא דזכות הקרבנות גרמו לו ולא ההרגל. ועוד דלא שייך כלל לומר שע"י הרגלו של בלק בקרבנות הקריבו דוד ושלמה לשמה. אבל שלא לשמה דאמרת דלאו מצוה היא כלל מנלן שיבוא מזה לידי לשמה. אלא ודאי דכל שלא לשמה נמי מצוה היא בעצם. וע"כ בזכות מצוה זו זוכה לבוא לידי לשמה. וע"ז שפיר מייתי ראי' מבלק שבשכר שהקריב אף דהוי שלא לשמה זכה מה שזכה. והתיינה במצוה שלא לשמה דמצוה היא עכ"פ בעצם. אבל בלא נתכוין למצוה למ"ד מצות צריכות כוונה לאו מצוה היא כלל. כדמוכח בעירובין צ"ה: דלמ"ד מצות צריכות כוונה בלא מתכוין למצוה אינו עובר בכל חוסיף כלל. ואי אמרת דבלא כוונה מ"מ מצוה היא. ממילא הוי מוסיף ועבירה היא. [האומנם שרעת התוספות פסחים קט"ו. דאף למ"ד צריכות כוונה מצוה היא אלא שלא יצא בה ידי חובתו אך דעת יחידית היא זו] אין נלמוד שיבוא מזה לידי מצוה ככוונה. אך בתורה ניהא כיון שנהנה והנאה היא מכלל המצוה הרי זה דומה לאכילת מצה דכפאו ואכל מצה יצא אף דאינו מתכוין למצוה. ומעתה לא קשיא ממי שאינו עושה מלאכה בערב שבת לשם עצלות דנשכר משום דהוי מצוה שלא לשמה. ולהנ"ל מיושב שפיר דהנה הא דמתעסק פטור ודשא"מ מותר. הוא דוקא במידי דמעשה. שהרי כתב הטור שהמשהה חמץ שאינו ידוע לו בפסח הוא כאוכל חלב בשוגג. הרי דאף שאינו מתכוין להשהות ומתעסק הוא. דומה לאוכל חלב בשוגג. והטעם משום שאינו מידי דמעשה. וכן כתב המק"ח בהקדמה לבדיקה וביטול. ממילא כמו בעבירה שאינה במידי דמעשה לית בה משום מתעסק ודשא"מ. ה"ה במצוה שאינה במעשה לית בה משום אינו מתכוין למצוה. וכמו שמדמה הר"ן מצוה דאית בה הנאה אף בלי מתכוין לעבירה דאית בה הנאה במתעסק. ה"ה שנדמה באינו עושה מעשה וק"ל. וע"כ מונע א"ע ממלאכה בע"ש שהמצוה היא בשב ואל תעשה. שפיר הוא אף בלי כוונה. ומה שאמר ר' יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה כו' יש ליישב לא מיבעיא לדעת האו"ז פ' ראווה ב"ד דרב יהודה אמר רב דאמר בחולין ולא נדה שנאנסה וטבלה מותרת לביתה סובר מצות אין צריכות כוונה דאית שפיר דרב יהודה אמר רב לשיטתו. אך גם להרמב"ם שפסק מצות צריכות כוונה אף שפסק ומקאות פ"א ה"ח דנדה שנאנסה וטבלה טהורה לביתה. ש"מ דס"ל דלא

א יש לעיין מהא דאמרינן בברכות כ"א. דיליף ברכת התורה לאחריה מברכת המזון, ופריך מה לברכת המזון שכן נהנה, מכלל דבתורה לא חשיב נהנה, וע"י משי"כ ליישב בסימן ק"י.

תלוי הא בהא ושאני טבילה שהיא מכשיר. ואין ראי' מהא דחולין דרב ס"ל מצות אין צריכות כוונה. מ"מ יש להוכיח דרב סובר מצות אין צריכות כוונה. דהנה בדבר שאין מתכוין דמתיר ר"ש. קאמר הש"ס פסחים כ"ה: דר"ש אזיל בתר כוונה. ומכלל דר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הטעם דלא אזיל בתר הכוונה רק בתר המעשה. וממילא דה"ה לגבי מצות ר' יהודה יסבור מצות אין צריכות כוונה. כמו שדימו מצוה לעבירה בענין נהנה. והנה רב כר' יהודה ס"ל דדבר שא"מ אסור כבש"ס שבת כ"ב. מ"א: עיי"ש וממילא לדידי' מצוות אין צריכות כוונה לבד במתעסק דאין מתכוין כלל להמעשה. וכשידע דדבר זה הוא מצוה אף שאין מתכוין למצוה יצא. וע"כ שפיר קאמר לעולם יעסוק כו' ובמצות שלא לשמה. אבל למה דפסק הרמב"ם מצות צריכות כוונה לא הי' יכול להביא אלא בתורה שלא לשמה ומשום דנהנה כנ"ל חשוב מתכוין:

ובמה שביארנו הטעם בתורה אף בלי כוונה משום דנהנה. עוד יגדל טעם זה במחדש חדושים בתורה. ועיין בכוונת המקוה להרב מלאדי ז"ל:

והנה הדפסתי גם קיצור הלכה העולה מן הפלפול בפנים הספר ועליו יסוב הפלפול משום דקי"ל ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, פירש"י פסחים ג': לפי שמתקיימת גירסא שלה יותר מן הארוכה. ועיי' הפנים שהוא תכלית הפלפול בדרך קצרה יזכרו גם הפלפול בעצמו אף שהוא באריכות:
וזאת לדעת כי במלאכת לש יש סברא אחת בענין הקדמת קמה למים או מים לקמה אשר לא נתבררה לי כל צורכה אם היא נכונה. ולא מנעתי לכותבה כי כל פטופטי דאורייתא טבין:

עתה אחלה פני כל מעיין בספרי כל יעיין במרוצה רק יעיינו בו במתינות. ואם יהי' דבר תמוה בעיניהם יעיינו עוד הפעם בהסוגיא עצמה ובדברי הראשונים כי נלאיתי להעתיק כל דבריהם ז"ל בלשונם. ואם עדיין יקשה להם דבר יעיינו בו פעמים ושלש. כאשר קרה לי כמה פעמים עם לומדים מופלגים שלא הבינו דברי לאמיתם מתוך מכתבי והשיבו עליהם עד שדברתי עמהם פ"פ אז הודו שלא הבינו כוונתי תחלה:

ראיתי לקיים בן יכבד אב לכתוב בפתחת ספרי דבר מה ששמעתי מכבוד אאמו"ר זצ"ל כפי' משנה ראשונה דברכות מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן. ואינו מובן התלוי זה בזה. ואמר א"א ז"ל דענין הערב שמש שהצריכה תורה דאף אחר שטבל מ"מ מאחר שהי' טמא באותו יום נשאר בו רושם טומאה כל היום ובהערב שמש שבא יום אחר שלא הי' בו טומאה נסתלק גם הרשימה. וכאשר הוא בטומאה כן הוא לעומתו בקדושה כשמקבל עליו עול מלכות שמים שחרית אף שאח"כ אין מחשבתו בזה מ"מ נשאר בו רושם קבלת עול מלכות שמים כל היום. ובערב שבא יום אחר נסתלק גם הרשימה וצריך לקבל עמ"ש מחדש עכ"ד פי חכם. ומצאתי כדבריו בפע"ח שער מנחה פ"א ז"ל כי לפי שנשאר עדיין רושם מן המוחין של ק"ש של שחרית. לכן אין עתה צריך לומר ק"ש במנחה. עכ"ל פע"ח:

עתה אני מתפלל תפלה קצרה שיהי' ספרי תועלת להתלמידים כנ"ל באריכות. ושיתקבלו דברי אצל חכמי לב. אך אם ימצא איזה טעות בספרי. ומבחר מין אנושי לא נמלט מטעות. אין רצוני שיתקבל זה הטעות כלל ויהי' בטל ומבוטל כלא הי':

אלה דברי עבד לעבדי ה'. אסקופה הנדרסת לרגלי חכמים הצדיקים זעירא ולא מן חבריא:

הק' אברהם.

ולטוב יזכר שם בני מהר"ש נ"י שטרח הרבה בסידור הכתבים על מכונם המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר. וגם מלאתי את ידו להוציא את כל פסקי הלכות מתוך הפלפול ולעשות את פנים הספר בלשונו כי הוא בעל צחות לשון הקודש. וקמא קמא דתיקן הביא לפני וראיתו מתאים עם הביאור לא החטיא המטרה. [רק במקומות מועטים שהצרכתי להגיה קצת הלשון לפי הלך רוחין. והכל מסודר באופן נאות כל הלכה על מכונה ועלי' יסוב הביאור כחפץ לבבי:

להסיר מכשול מדרך עמי הנני להזהיר. היות כי ראיתי רשעים קבורים שהדפיסו ספרים בשם גדולים שהי' בדורות שלפנינו. וצפנו בתוכם סף רעל לצודד בהם נפשות נקיים ותמימים. כי הרואה יאמין לתומו כי הדברים האלו ממקור נאמן יצאו. לזאת ידע כל איש אשר ספרים הנדפסים בשם איש שהי' מהדורות שלפנינו. בלתי הסכמות גדולי ישראל שידעו שאמת הדבר שממקור נאמן יצאו הדברים. או לכה"פ שראו את כולו מעבר אל עבר שנקי הוא מחשש זיוף. פיגול הוא לא ירצה. ואינו נכון שיקנה אותם שום אדם ולא יביאם אל ביתו ולא יביט בהם כלל וכלל:

דברי הנ"ל.